

CHRISTINE REIMER

* 15. April 1858 † 14. December 1943

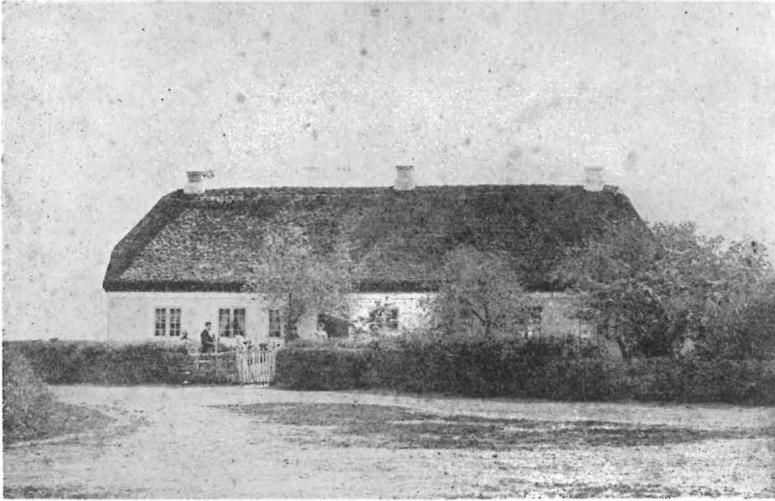
Af H. C. Frydendahl

I den sidste Menneskealder har næppe nogen, der har dyrket fynsk Historie, undgaaet at lære Christine Reimers Navn og Indsats at kende. Hun kan vel ikke kaldes Historiker i Ordets egentlige Betydning; men hun har gennem sit omfattende Arbejde med Fyns Kulturhistorie og Folkelivsskildring været med til at tilvejebringe det Grundlag, Historieskrivningen ikke kan undvære. Hun udfoldede desuden gennem sine overordentlig talrige Artikler i Tidsskrifter og Blade, navnlig Dagblade, et saare paaskønnelsesværdigt Arbejde for at vække den historiske Sans hos jævne Læsere.

Oprindelig har hun næppe haft en saadan Livsgerning for Øje. Det var hendes Oplevelser, der efterhaanden førte hende ind paa Forfatterbanen. „Mine Oplevelser har givet mig Øvelse og Erfaring og Pennen i Haanden,“ skriver hun i et Brev paa sine gamle Dage.

Hun var nok Fynbo af Fødsel og mødrene Afstamning; men Slægten havde paa fædrene Side sine Rødder i andre Landsdele. Den skal være kommen fra Ditmarsken i 1644, flygtende for Torstensons svenske Soldater. Hendes Oldefader i lige fædrene Linie hed Hans Carstensen Reimer og døde 1757 som Sognedegn til Slemminge og Fjælde paa Lolland. Bedstefaderen, Jacob Flindt Reimer, var Købmand i Nysted.¹ Faderen, *Hans Berthel Reimer*, der var født i Nysted 1800, blev forældreløs endnu før sin Konfirmation. En Morbroder, Købmand og Skipper, tog ham med til Søs; men han gik snart i Land igen. I 1820 blev han Elev paa Ludvig Reventlows Seminarium ved Brahetrolleborg, og dermed begyndte denne Gren

¹ Personalhist. Tidsskr. 8. R. 1. B., 108 f.

Haarslev Skole. Opført 1834. Fra „Nordfynsk Bondeliv“

af Slægten sin Tilknytning til Fyn. Tre Aar efter blev han kaldet til Lærer og Kirkesanger i Haarslev, og her virkede han til sin Død, i 49½ Aar.

Lærer Reimer hentede sin første Hustru, Margrethe Christine Lund, fra Lolland. Hun var Datter af en Forpagter under Aalholm, og de havde kendt hinanden fra Barndommen; hun havde i Kirken paa hans Konfirmationsdag grædt over den forældreløse Dreng.² Da han efter 27 Aars Ægteskab blev Enkemand, fik han til Husholderske en af sine gamle Skolepiger, Selvejergaardmandsdatteren *Kirsten Poulsdatter*, som han 6 Aar efter giftede sig med. Christine Reimer var eneste Barn af dette Ægteskab.

Signe Christine Antoinette Manna Reimer blev født i Haarslev Skole 15. April 1858.

Faderen har utvivlsomt været en dygtig Lærer. Christine Reimer kunde mange Aar senere blandt fremmede Torvefolk i Odense træffe Mænd og Koner, der kunde kende hende paa Ligheden med Faderen, og som i Glæde over Minderne fra deres Skoletid gjorde hende For-

² Nordf. Bdl. 826 f.

æringer af deres Torvesager. „Hvor kær har ikke en Buket landlige Levkøjer eller en tidlig Salatagurk været mig at modtage sammen med Fortællinger om, hvad min Fader ved denne eller hin Lejlighed havde sagt eller gjort. Disse Folk havde jo kendt min Fader i langt yngre Aar end jeg, der først blev født, da han var ret gammel.“³

Faderen havde en poetisk Aare og skrev især mange Gravvers og Bryllupssange. Gennem disse og gennem hele sin øvrige Virksomhed knyttedes han med stærke Baand til Sognets Folk. Han og hans Hustru var ofte ude til Gilder. En fin sort Silkevest med Broderier, der fandtes blandt Christine Reimers Efterladenskaber og nu er tilgaaet Fyns Stiftsmuseum, har den stilfulde Lærer, der — hvad der i denne Forbindelse kan tilføjes — gennem sin første Hustru var Svoger til Lensgreve Christian Raben til Aalholm, sikkert baaret med Anstand ved slige Lejligheder.

Allerede fra Barnsben blev Christine Reimer fortrolig med Leve-maaden blandt Bønderne. Som hele Byens Kæledægge løb Degnen's lille Datter husvant ud og ind i Gaardene. Det nøje Kendskab til Sæd og Skik i hendes Hjemstavn vedligeholdte hun gennem mange Aars Samliv med Moderen paa dennes gamle Dage. Hun sætter gennem sit Forfatterskab sine Forældre et smukt Æresminde. Hun fremhæver Moderens Arbejdsiver, Samvittighedsfuldhed, Pligtfølelse og Sand-druhed.

Ogsaa i Præstegaarden var hun som hjemme. Pastor Joh. Chr. Balslev og hans Hustru tog sig kærligt af hende, og Minderne fra dette gode Præstehjem blev nøje sammenknyttede med hendes kæreste Barndomsminder. Hun følte sig stedse med stærke Venskabsbaand knyttet til Slægten Balslev.⁴

Da hun var 9 Aar, kom hun til Viborg, hvor hun skulde bo hos en Halvbroder, der var Kæmner, og gaa i et Pigeinstitut. Det er interessant at lægge Mærke til, hvorledes hendes Fortrolighed med det fynske Folkemaal allerede paa den Tid kommer hende til Nytte. Hun fortæller selv: „Jeg havde i min Skoletid i Viborg en lille Fordel

³ Sst. 839. ⁴ Sst. 814 ff.

fremfor de jydsk Børn, jeg gik i Skole med, en Viden, som jeg beholdt for mig selv. Jeg sluttede mig til Artiklerne paa Tysk efter mit Kendskab til det fynske Bondemaals Brug af Hankøn og Hunkøn. Naar nogen blandt mine Kammerater i Klassen ikke kunde klare sig, og Institutbestyreren sagde: „Hvem ved det?“, eller han nævnede mit Navn og sagde, at naar jeg fik Lov at tænke mig om, kunde jeg nok sige det, slog det i Reglen til, at jeg ramte det Rette.“⁵

I det Vidnesbyrd, hun ved Udskrivningen efter 5 Aars Forløb fik, hed det: „... hun forlader Institutet som en af dets flinkeste Elever.“

Senere modtog hun hverken Undervisning eller særlig Uddannelse. „Livet modner En, uden at man behøver at tage nogen Art af Undervisning“, skrev hun mange Aar efter i et Brev.

En Tid var hun i Huset hos Herredsfoged Krarup i Herning (senere Rudkøbing), hvor hun skulde læse med en lille Pige, men snart kom til at staa for hele Husvæsenet. Derefter var hun i tre Aar hos en anden Halvbroder, der var Præst paa Sjælland. Ogsaa her læste hun med Smaabørnene. Hendes Brodersønner blev for øvrigt senere, da hun begyndte sin Forfattervirksomhed, hendes Raadgivere i sproglige Spørgsmaal.

En Tid boede hun sammen med sin Familie paa Tersløsegaard. Det har maaske ikke været helt uden Indflydelse paa hendes slumrende literære Tilbøjeligheder, at hun her i tre Uger sov i Holbergs Biblioteksstue. Ofte havde hun lange Ophold i Viborg, hvor hun

Hans Berthel Reimer. Lærer i Haarslev
1823—72. Fra „Fynsk Hjemstavn“

⁵ Sst. 627.

hjalp til paa Kæmnerkontoret og blev fortrolig med Livet i den gamle Embedsmandsby.

1886—97 ledede hun med stor Dygtighed Sommerpensionater i Nordsjælland. Det var i disse Aar, hun begyndte sin Skribentvirksomhed. Hun brugte nemlig en stor Del af Vintrene, som hun tilbragte hjemme hos Moderen i Haarslev, fra 1893 i Odense, til at skrive Artikler til forskellige Blade. Den første, der fremkom i Middelfart Avis, handlede om en Udflugt til Vejle. Hun skrev desuden om Tersløsegaard og om Byer og Egne, hvor hun havde opholdt sig.

Da hendes Helbred en Tid var vaklende, opgav hun Pensionatsvirksomheden. Fra den Tid samlede hun sig næsten udelukkende om literært Arbejde, og hun har med en forbavsende Arbejdsevne fortsat hermed langt ud over den Aldersgrænse, der sætter det sidste Punktum for de flestes Vedkommende, ja, næsten bogstavelig talt til hun ramt af en pludselig Lammelse segnede dødsmærket om i sin Stue, faa Dage før hun udaandede paa Sygehuset, over 85 Aar gammel.

Det blev til over 5000 større og mindre Artikler. Hun kom ret snart ind paa at skrive Folkelivsskildringer, og dette blev hendes egentlige Arbejdsfelt. Desuden har hun skrevet om Dyrebeskyttelse, Planter, Husvæsen og Døgnet Begivenheder samt Silkeavl, som hun opnaaede et indgaaende Kendskab til. Vejr og Vind og Mærkedage blev et af hendes kæreste Emner. Adskillige biografiske Artikler har hun skrevet, især om Fynboer som H. C. Andersen, Karen Brahe, Aksel Frederik Lassen („den hvide Doktor“), Rasmus Rask og Vedel Simonsen.

Efterhaanden fik hun Lyst til at gaa i Lag med større Opgaver. I 1908 udgav hun „Hjemmets Bog“, hvori hun nedlagde sin huslige Viden og Erfaring. Hun tog her ikke blot Sigte paa praktisk Husførelse, men ogsaa paa sundt og godt Hjemliv. Bogen udkom det følgende Aar i svensk Udgave.

Men det Værk, der vil bevare hendes Navn længst, er „Nordfynsk Bondeliv i Mands Minde“, der udkom i 5 Dele 1910—19. Den sene Fremkomst af Værkets afsluttende Dele skyldtes dels Krigsaaernes Vanskeligheder, dels et langt Sygeleje.

Bortset fra nogle lokal- og personalhistoriske Afsnit, der hellere maatte være udgivet særskilt, samler Værket sig om Skildringen af den Bondestand, hvis Forhold hun gennem Opvækst og senere mangeaarigt Samliv med Moderen havde faaet et saa indgaaende Kendskab til. Selv om man adskillige Steder kunde ønske nøjere Sted- og Tidsfæste, maa det siges, at man sjældent gaar forgæves til dette Værk, naar man vil have paalidelig Oplysning om gammelt nordfynsk Bondeliv. Et udmærket Sagregister øger yderligere dets Værdi.

Et misklædende polemisk Anhang med særskilt Page-ring forekommer ilde anbragt paa dette Sted. Men saaledes kunde Christine Reimer ikke se paa det. Hun skrev i et Brev: „Det er det

lykkeligste, min Pen har frembragt,“ og fandt, at hun kun ved at værne om sin og sin Bogs Ære paa denne Maade kunde hvile roligt i sin Grav. De, der har kendt hende personligt, genfinder heri en fremtrædende Ejendommelighed hos hende.

Derimod fik hun ikke Plads i Værket til alle de 4500 Folkemaalsord og 400 Ordsprog, hun havde indsamlet, og som egentlig var den første Spire til det. Hun overgav Ordsamlingen til Udvalg for Folkemaal og Ordsprogene til Dansk Folkemindesamling. En Plan om et lille særskilt sprogligt Værk, hvori dette skulde fremkomme, naaede hun aldrig at faa virkeliggjort.

Christine Reimer. Fra de Aar, da hun samlede Stoffet til „Nordfynsk Bondeliv“. Fra „Fynsk Hjemstavn“

Hun begyndte i det hele taget ikke mere paa noget større samlet Arbejde. Men i de Aar, der fulgte efter denne hendes største literære Bedrift, og det blev jo mange, fortsatte hun med at skrive Artikler. Hendes Pen var vaad til det sidste, som hun engang skrev i et Brev. „Frihed har jeg kun kendt af Navn,“ skrev hun en anden Gang. Hendes Artikler var altid grundige og paalidelige. Al literær Uvederhæftighed hadede hun, og literært Ran vendte hun sig med Afsky imod. Dette hang sammen med et fremtrædende Særpræg hos hende. Hun var den legemliggjorte Redelighed og Paalidelighed. I sine Skildringer af Hjemegnens Folk priste hun de gamle Dyder: Fromhed, Pligtfølelse, Flid, Retsindighed, Nøjsomhed og Hjælpsomhed, og hun paa-talte Svagheder og Fejl som Overtro, Vankundighed og Mistænksomhed; hun var ikke for intet Degnens Datter og selv gammel Lærerinde. Over for sine Omgivelser vilde hun ogsaa virke opdragende, undertiden maaske lidt for ligefrem. Men hun beflittede sig selv paa de gamle Dyder. I sit Eorfatterskab og over for sine Omgangsfæller lagde hun mange af de svundne Slægters bedste Egenskaber for Dagen. Hun var trofast som faa; og i alt, hvad hun skrev, søgte hun at komme Sandheden nærmest muligt.

At hendes Virke blev paaskønnet, mærkede hun paa mange Maader. Hun modtog i sin Tid Dyreværneforeningen Svalens Medlems-tegn i Guld. I 1920 udnævntes hun til Æresmedlem af Nordfyns Museumsforening og i 1921 til Æresmedlem af Selskabet for Silkeavl og Morbærbuskdyrkning i Danmark af 1900. Der blev ogsaa vist hende megen Opmærksomhed ved de mange runde Fødselsdage, hun oplevede, baade fra privat og fra mere officiel Side. Da hun fyldte 85 Aar, talte Arkivar ved Dansk Folkemindesamling Hans Ellekilde, som hun havde kendt fra hans Drengetid i Nordsjælland, om hende i Radioen.

Og hun tog mod det altsammen med Taknemmelighed og Glæde. Rørende var saaledes den Glæde, hun lagde for Dagen, over, at Landsarkivar G. L. Wad i sin Tid lod hendes Portræt ophænge paa en Mindevæg i Landsarkivet for Fyn.

Christine Reimer i sit Hjem i Odense. Ved det gamle Chatol, der ogsaa har tjent hendes Fader til Skrivebord, er „Nordfynsk Bondeliu“ udarbejdet. Over Chatollet hænger Faderens Billede, over Kommoden Billeder af Lensgreve og Lensgrevinde Raben, Aalholm. Fra „Fynsk Hjemstavn“

Siden Moderens Død i 1920 maatte hun som ugift døje den en-sommes Lod. Efter en Broderdatters Død skrev hun i et Brev i 1940: „Ja, vi var saa faa i Forvejen, og jeg, den ældste, staar som en nøgen Stamme, at alle Grenene er hugget af . . . Jeg er jo Familiens ældste.“ Hun undgik vel ikke Enspændernaturernes Særegenheder. Men med huslig Dygtighed forstod hun at gøre det hyggeligt i sit Hjem. De gamle, solide Egetræs Møbler, Chatollet, Bornholmeruret, Hjørneskabet og det andet Bohave, der var Bærere af Minder fra den gamle Haarslev Skole, de mange Bøger og Antikviteter dannede en hyggelig Ramme om hendes daglige Tilværelse nu, da hun var henvist til at tilbringe det meste af Tiden hjemme hos sig selv. Kom man paa Besøg, blev man gæstfrit modtaget, og hun fortalte livligt om gammelt og nyt. Hun kunde være skarp i sine Domme og bidende i sine Udfald; men man mærkede stedse en ægte Glød for alt sandt og godt

bag Ordene. Det følte ikke som noget forlorent, at det var fra Bibelen (5. Mos. 32, 7), hun havde hentet sit Valgsprog: „Kom i Hu de gamle Dage, betragter Aarene fra Slægt til Slægt.“

Det var et smukt Udslag af Trofasthed over for den Stand, hun var udgaaet fra, at hun ved testamentarisk Bestemmelse havde henlagt 15.000 Kr. til Oprettelse af et Fond for Lærerdøtre og Lærerinder i Lunde, Skam og Skovby Herreder. Paa samme Maade havde hun skænket de værdifuldeste af de gamle Møbler fra Haarslev Skole⁶ til Nordfyns Museum i Bogense. En stor Samling Udklipsbøger med hendes egne Artikler skulde tilgaa Det kongelige Bibliotek og søges nu indlemmet i Dansk Folkemindesamling, der rummes inden for Bibliotekets Mure. Den overordentlig store Mængde skriftlige og trykte Ting derudover, hun efterlod sig, deles i Henhold til hendes udtalte Ønske mellem Dansk Folkemindesamling og Fyns Stiftsmuseums Hjemstavssamling og kan derved komme fremtidige Forskere til Gode.

*

*

*

Med Christine Reimer er en af de store gamle inden for dansk Folkelivsforskning gaaet bort. De to, der var forud for hende, og det — hvilket maa indrømmes — ikke alene i Tid, men ogsaa med Hensyn til Omfanget og Værdien af deres Indsats, H. F. Feilberg og Evald Tang Kristensen, udstrakte nok deres Virkefelt til hele Danmark; men deres Arbejde gik dog særlig i Dybden, hvad Jylland angaar. Nu har Christine Reimer paa heldig Maade hjulpet til at udfylde deres Værk, idet hun samlede sig om Fyn. Ogsaa i anden Henseende har hun udfyldt og øget, idet hun som Kvinde havde Sans for og inderlig Forstaaelse af mangt og meget inden for Hjemmets og Kvindens Verden, som de lod uænset eller gik lettere hen over. Ved Siden af Feilbergs „Dansk Bondeliv“ og Tang Kristensens „Jysk Almueliv“ satte hun paa værdig Maade „Nordfynsk Bondeliv“, saa Vestdanmark har faaet en ret afrundet og forbilledlig Række Folkelivsskildringer.

⁶ Sst. 832.